

Žena v življenju narodov.

Vrednost žen pri posameznih narodih je zelo različna. Poněkod uživa žena ugled zaslužne in čislane gospodinjice, s kojo se mož posvetuje o vseh načrtih v prospéh hiše. V drugem oziru zopet se jo gleda kot predmet gizdavosti, lenobe in jezičnosti. Po drugod zopet — o tem bomo razpravljali obširneje — se postopa ž njo kakor s podrejeno služkinjo ali kakor s sužnjo, ki mora izvrševati vsa težja dela.

Na primer na Kitajskem (Azija), da jih razporedimo, ni bilo dovoljeno ženi jesti z možem in sinovi. Morala jih je samo gledati in biti pripravljena na uslugo, še le po obedu si je smela vzeti skromno jed in jo zavžiti v določenem kotu. Možu je dopuščena še danes pravica ženo preteptati do krvi, a pred kratkim je bil sploh običaj svojo polovico vsak trenutek oplaziti s korobačem. Kdor ni hotel veljati za bedaka, se je tega moral posluževati, dasiravno je sicer ljubil svojo ženo. Ako mu je žena umrla, je žalost samo hlinil, a to je iz nakane tem potom pritegniti na se drugo, kar se je dogajalo vselej z občutnimi stroški. Radi tega so bili revnejši Kitajci prisiljeni z ozirom na znatne stroške, čuvati svoje žene.

Pri Kačinih v Aziji si ne drzne žena, niti oči povzdigniti, kadar govori s svojim gospodarjem ali zapovednikom. Vse odobrava, ničemur se ne protivi, kar on ukaže.

Samojedi, bivajoči na severu Evrope in Azije in Ostaki, narodek v azijski Rusiji, smatrajo ženo za nečisto bitje. Nima dedne pravice do moževega premoženja po njegovi smrti. — V Novi Zelandiji, na otoku pri Avstraliji se nečuvveno kaznuje tudi najznatnejši prestopek, ki ga zakrivi žena. Mater, ki si je upala le količkaj trdeje ošvrkniti sina, ki jo je udaril, doleti iz rok moža strahovita kazen.

Na otoku Tahiti v Tihem Oceanu ni bilo prepovedano možem uživati odivil, darovanih bogovom; nasprotno pa žena ni smela s svojo prisotnostjo pod smrtno kaznijo onečastiti svetega mesta. Ognju, pri katerem se je kuhalo za može, so pripisovali neko svetost; a bilo je strogo prepovedano, uporabiti ga za kuhno ženskam odločenih jedi. Na enak način je bilo tudi zabranjeno ženskam dotikati se košarice, v katerih je bila jed za može. Ženska ni smela vstopiti v obednico za moške pod smrtno kaznijo. Radi tega se je jed za žene kuhala pri posebnem ognjišču, polagala se v druge košarice in bila povžita v nalašč zato pripravljenih kolibah.

V Avstraliji ni opazil Oldfield nikjer veliko žensk. Iz tega je sklepal, da jih divjaki ne vzgajajo. Piše med drugim, da tamkaj le redko ženo doleti sreča, umreti naravne smrti. Iz njegovih spisov se da posneti, da je tam žena v življenju in po smrti brezpomembno bitje. Pisatelj Eyre omenja: Zelo redko je najti v Avstraliji žensko, katera bi ne nosila na licu znakov zaceljenih ali svežih ran in po životu vbodljajev s sulico.

Slično se tudi v Afriki godi ženam zelo slabo. Tako pripovedujejo žene Dinarna, kralja zaluskega, da jim ni bilo dovoljeno nikoli stati, dokler se je kralj držal doma. Bile so primorane, plaziti se neprestano po kolenih in rokah.

Klečeplastvo ni upeljano le na kraljevem dvoru v Loangu (država Černohov na severni strani Gornje Guineje pri Avstraliji), nego tamošnje žene vobče ne smejo govoriti z možem razen na kolenih, če pa jih srečajo, se morajo plaziti po rokah.

Pri Indijancih se mora žena strogo zdržati vsakega možkega javnega nastopa. V Dakotoru (ozemlje Združenih držav severoameriških) je bilo zabranjeno ženi zajahati konja ali pa mu nadeti uzdo. V nekaterih severoameriških pokrajinah ni bilo upeljano pretepavanje žen, toda postreliti jih, ako so možem iz kakoršnegakoli vzroka začele presedati, je bilo dovoljeno. Kakor pri drugih narodih, slično je v mnogoterih indijanskih pokrajinah prepovedano, jesti ženam z možmi. Mož bi se čutil zelo ponižanega, če bi jedel ali pil iz posode, iz katere si je žena utešila glad ali žejo.

Splošno brezpravnost ženskega bitja je zasledovati pri poganskih narodih v tem, da noben zakon ni branil, usmrtiti dete ženskega spola. Na primer v Arabiji je bilo v prejšnjih časih dovoljeno deklice moriti. Še koran (mohamedanski zakon o veri) pravi: »Ako sliši Arabec, da se mu je narodila hčerka, se zelo žalosti. Zavest se mu zdi tako težka, da se ogiblje ljudi in premišlja ali bi hčerko uvrstil med svoje člane, ali bi jo živo pokopal.«

Treba pa je tudi poudariti, da celo pri nekaterih nekulturnih narodih uživa žena enakopravnost z možem ter se ji odkazujejo odlična mesta.

Pri Čipovcih, več še pri Klatropovcih in Činokih (plemena ameriških Indijancev) imajo žene velik upliv in uživajo dostojanstvo, česar pri zgoraj omenjenih Indijancih nismo našli.

V Kuebi (Afrika) je ženski spol enako cenjen z moškim. V Dahomi (Afrika), so žene slično možem bojevite. Celotno kraljeva straža je sestavljena iz štirisoč oboroženih žen in stoje na prvem mestu.

Splošno pa je znano, kako veliko čast je žel ženski spol pri starih Slovanih in Germanih.

★

Znameniti mosti na svetu.

V vseh časih se je trudil človek, da bi prišel z enega brega reke na drugega.

Vode premostiti, je bila vedno za človeštvo težava. Pri narodih na nizki kulturni stopnji opazujemo še danes, kako spletajo preko voda višee mostove iz lian ali polagajo drevesna debela. Glede kulture precej visoko so ona plemena, ki se lotijo brvi. Pretekla so sto in stoletja, predno je začel graditi človek most iz lesa, kamna in železja.

Raznih mostov se je oklenila mednarodna slava ter znamenitost radi tehničnih prednosti ter drugih izred-

nih posebnosti. Svetovno znan most je še danes most na verigah v Budimpešti, katerega je gradil angleški neženner v letih 1840—1849. Premostena je Donava na dolgost 375 m. Temu prvemu modernemu mostu na verigah so sledili kmalu drugi, kakor: rumunski most preko Donave pri Fetesti. Ima 150 odprtih v dolgosti od 61—190 m in se dviga nad vodno površino 38 m visoko.

Znamenitost radi izredno slikovite okolice je carigranski most, ki pelje iz Galate v Stambul preko Zlatega roga.

Kar se tiče tehnike in dolžine mostov, prednjači Angleška in v novejših časih prav posebno Severna Amerika.

Prestolnica Anglije London se ponaša z mostom, ki je znan pod imenom »London Bridge« in spaja glavno londonsko mesto s predmestji. Most sloni na peterih granitnih obokih. Dolg je 283 m, širok 19 m. Vsak dan gre preko njega en milijon ljudi in 200 tisoč vozil. Druga londonska mostna posebnost je takozvani »Tower most« preko reke Themse. Gradili so ga v letih 1886 do 1894. Ima dva stolpa, ki sta zvezana z bregovoma potom dveh po 82 m dolgih visečih mostov. Ta most sta dva mosta in sicer eden nad drugim. Stroški za pozidavo so znašali 420 milijonov Din. Letna vzdrževalnina pride na 21 milijonov Din.

Od celega sveta občudovan je severoameriški most, ki veže Newyork z Broklynom. Gradili so ga v letu 1870 in je stal 15 milijonov dolarjev. Dolg je 1826 m, širok 26 m in nad vodo 41 metrov visoko.

Drugi še daljši njujorški most vodi preko reke East River in veže Newyork z Broklynom. Dolg je 3017 m. Visokost stolpov znaša 122 m. Poleg prostora za vozove in pešce vodijo po mostu štiri višinske železnice in štiri ceste. Gradili so ga v letih 1901 do 1908 in so znašali stroški 30 milijonov dolarjev. Tretji most v Newyorku nosi ime »Blackwell most«. Veže Newyork z mestom istega imena na Long Island. Dolg je 2200 m in višina stolpov znaša po 101 metrov.

Edina konkurenca severoameriškim mostom je »Firth of Forth« most na Škotskem. Dolg je 2427 m in pelje preko morskega zaliva. Teža jekla, ki se je porabilo za zgradbo, tehta 50 tisoč ton. Izdali so za most 700 milijonov Din.

★

Ljudje kot prežvekovalci.

Gotovo čudno, a resnično, ako trdimo, da se najdejo tudi med ljudmi osebe, ki zavžito hrano po zgledu govede prežvekujejo.

Posluhniko, kar piše glede naše zgorajne trditve nemški zdravnik doktor Thraenhart, ko beleži: »28 let stari moški vpraša zdravnika za nasvet, ker je udan bolezenski navadi prežvekovanja. Prvič se mu je pojavila ta nadloga v dijaških letih. Zopetno zvečenje zavžite hrane nastopi četrt ure po končanem kosilu. Usta se napolnijo iz železca enkrat do dvakrat in to brez volje ter okusa po neprijetni — žgeči kislini. To se ponovi 8 do 10 krat, ni-

koli ne v toliki meri, da bi se povrnilo celo kosilo. Skrajša je ta mož izbruhal hrano, počasi pa, ker pojav ni bil združen z neprijetnim okusom, se je navadil, da je začel zopet griziti ter požirati. Konečno mu je to postalo prijetno, ako je prežvekoval najljubše jedi. Treha še omeniti, da je želodec omenjenega moža oddajal v prežvekovanje le gotove ter posebno izbrane jedi. Največkrat so bili to drobci kože, trdeje meso, nikdar ne kašnata hrana, kakor bi hotel želodec prežvekovalca opomniti, naj boljše ter vestnejše grize. Prežvekovanje mu ni povzročilo nikdar bolečin. Pojav ni nastopal vsak dan, ampak največkrat takrat, ako je moral mož veliko delati, ali se je pa počutil slabo. Pušenje ni uplivalo neprijetno. Prežvekovalci je zgedel zdravo in je bil navadno razvit. Obrnil se je do zdravnika le radi tega, ker so ga radi prežvekovanja dražili njegovi znanci Gre v opisanem slučaju za isti pojav kakor pri govejih prežvekovalcih, ki grizejo prvotno hrano le na pol. Večkrat je ta pojav posledica želodčne neravnosti in se rada podeduje od staršev na otroke.

Dr. Brockbank popisuje slučaj, ko so prežvekovali oče in pet sinov.

Zdravnik dr. Müller je zdravil radi druge bolezní moškega, ki je prežvekoval 44 let, isti navadi sta bila udana njegova oba odrasla sinova. Eden od sinov se je trudil, kakor je pripovedoval sam, da bi zatrl v sebi prežvekovanje, ako je bil v družbi. Vsi trije pa so trdili, da dobijo pravi in prijetni okus zavžite hrane še le pri prežvekovanju.

Slučaji prežvekovanja pri ljudeh so redki. Zdravniki beležijo take slučaje iz vseh vrst človeške družbe, v vsaki starosti, a ponajveč pri bolj mladih osebah.

Novo knjige.

Ob 70-letnici mariborskega bogoslovja. Ob priliki 70-letnice obstoja mariborskega bogoslovja je izdal profesorski zbor lepo knjigo pod naslovom »Spomenica ob 70-letnici lavantinskega bogoslovnega učilišča v Mariboru.« Knjiga je v zalogi Cirilove tiskarne in stane broširana 40 Din. Znamenito knjigo prav toplo priporočamo.

Invalidski zakon in navodilo za ocenjanje pridobitne nesposobnosti vojnih invalidov je izšel. Knjiga je zelo praktična, katere služi mnogo v pouk in razmotrivanje za pridobitev svojih pravic in postopanje v invalidskih vprašanjih vseh vojnih invalidov, vdov in sirot, ki mislijo, da imajo pravico do invalidnine in zaščite po tem zakonu. Tudi za urade, zlasti za one, kateri se pečajo z invalidskimi zadevami, se nabava te knjige priporočila. Dohi se pri Udruženju vojni invalidov v Mariboru, Rotovski trg 1 med uradnimi urami vsako sredo, soboto in nedeljo od 9.—11. ure. Knjiga stane Din 4.—, po pošti Din 5.—.

Planjski koledar 1930 je pravkar izšel ter se dobi v obeh knjigarnah Cirilove tiskarne v Mariboru. Naročila po pošti izvršuje izdajatelj Brunon Hötter, Maribor, Krakova 5. Cena lične v platno vezani knjižici je Din 16.—, po pošti Din 21.—. — Izmed vsebine je omeniti solčna in lunina vzhoda in zahoda, obmajni promet, zepeljevala, sezname potov in razdalje iz enega kraja v drugega, vse planjske kočje z izhodišči ter tam se nahajajoče priporočljive gostilne cele Slovenije.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 26. oktobra so pripeljali špeharji na 51 vozeh 122 zaklanih svinj. Med špeharji so razprodali okoliški mesarji 1 vola, 1 telico in pet telet. Kmetje so pripeljali šest vozov sadja, 17 voz krompirja, 16 vozov čebule, 32 voz zelja, štiri voze sena in en voz slame. Svinjsko meso so prodajali po 15—27.50. Krompir 0.70 do 1 Din, čebula 2—3, zelje 0.57—1, kumarec 0.50—1.50 Din. Seno 95—100, slama 60. Pšenica 2.50, rž 2, ječmen 2, oves 1.50, kuzuza 2 do 2.25, ajda 2, proso 2.50 do 3, fižol 3 do 4 Din. Kokoš 35—40, piščanci 25—69, raca 20—25, gos 80—90, puran 60—70, domači zajec 10—30 Surovi kostanj 2—2.50, česen 10—12, kislo zelje 4, kislja repa 2, gobe 2.50. Jabolka 3—5 Din, hruške 7—10, breskve 10—14, grozdje 10—14. Mleko 2.50, smetana 12—14, surovo maslo 36 do 40 Din. Jajca 1.75, med 16—20 Din.

Mariborsko sejmsko poročilo. Prignanih je bilo 8 konj, 16 bikov, 150 volov, 392 krav in 8 telet; skupaj 547 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu dne 22. oktobra 1929 so bile sledeče: Debeli voli 1 kg žive teže od Din 9.50—10; poldebeli voli od Din 8.50—9.25; plemenski voli od Din 7.75 do 8; bik za klanje od Din 7—10.50; klavne krave debele od Din 7.25—8; plemenske krave od Din 6.25—7; krave za kiobasarje od Din 3.50 do 5; molzne krave od Din 7—8; breje krave od Din 7—8; mlada živina 8.50—9; teleta Din 13.50. Prodanih je bilo 350 komadov, od teh za izvoz v Avstrijo 21 komadov.

Mariborsko sejmsko poročilo. Na svinjski sejmu dne 25. oktobra 1929 je bilo pripeljanih 390 svinj in ena koza; cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad Din 90—100; 7—9 tednov stari 125—250 Din; 3—4 mesece stari 350—400 Din; 5—7 mesecev stari 450—500 Din; 8—10 mesecev stari 650—800 Din;

1 leto stari 1000—1400 Din. 1 kg žive teže Din 10—12.50; 1 kg mrtve teže Din 17—18.50. Koze komad Din 200. Prodanih je bilo 282 svinj in ena koza.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso 1 kg od Din 12—20; teleče meso od Din 20 do 25; svinjsko meso od Din 15—30.

*

Gospodarska obvestila.

Sklepi okrajnega cestnega odbora v Mariboru. Na seji okrajnega cestnega odbora v Mariboru dne 21. oktobra so bili soglasno sklenjeni sledeči sklepi: 1. Vse bivše okrajne ceste, naj še za nadalje ostanejo okrajne (v upravi okrajnega cestnega odbora), ker je nemogoče, da bi gospodarsko šibke občine mogle vzdrževati še bivše okrajne ceste. 2. Oblastne ceste I. reda naj ostanejo: Podravska cesta (Maribor—Ožbalt—Dravograd), Lajtersberg—Kungota—Sv. Jurij ob Pesnici, Lajtersberg—Sv. Lenart. Ko bo gotov most pri Dupleku se naj zaprosi tudi uvrstitev ceste Maribor—Duplek—Ptuj med ceste I. reda. 3. Vzdrževanje cest naj se vrši po sedanjem načinu potom doklad, ker je uvedba ljudskega dela (kuluka) v naših krajih pri sedanjih razmerah neizvedljiva. 4. Vzame se soglasno na znanje poročilo, da je ministristvo za zgradbe odločilo, da ostaneta okrajna Maribor levi breg in desni breg v skupnem delokrogu okrajnega cestnega odbora. Soglasno je zavzel cestni odbor stališče, da se naj mesto Maribor nikakor ne izloči iz teritorija okrajnega cestnega odbora. 5. Kot okrajne dovozne ceste k železniškim postajam se določijo naslednje: državna cesta Pesnica, okrajna cesta Bistrica, okrajna cesta Ruše in okrajna cesta Račje. Od-

Novo! *Križem po Jutrovem* Novo!

Karl Mayevi spisi najbolj zanimive knjige na svetu
v TISKARNI SV. CIRILA v zvezkih. Vsak zvezek zase povest. Dozdaj izšli 3 zvezki: Križem po Jutrovem. Cena vsakemu zvezku je Din 13.—. Naročite v TISKARNI SV. CIRILA V MARIBORU.